Eduskunnan hallintovaliokunta 20.9.2018

Asiantuntijalausunto: VNS 2/2018 vp Valtioneuvoston paikkatietopoliittinen selonteko

Näkemyksenään valtioneuvoston paikkatietopoliittisesta selonteosta Huoltovarmuuskeskus (HVK) esittää seuraavaa.

Paikkatiedon ja sen käyttämisen varmistamisella on keskeinen merkitys voimakkaasti teknistyvän ja automatisoituvan yhteiskunnan huoltovarmuudelle. Paikkatiedon soveltamisalueita on laajalti liikenteessä, logistiikassa, teknisten järjestelmien suunnittelussa, ylläpitämisessä ja häiriönhallinnassa sekä myös erilaisiin hätä- ja kriisitilanteisiin reagoimisessa sairaankuljetuksesta maanpuolustuksellisiin asioihin.

Paikkatieto ja niiden kerääminen, säilyttäminen ja käyttäminen ovat selkeästi sellaista digitaalisen yhteiskunnan perusinfrastruktuuria, jota tulee ohjata poliittisin päätöksin sekä kehittää suunnitelmallisena kokonaisuutena. Tavoitteena tässä on toiminnallisen ja kilpailullisen hyödyn tehokas tavoittelu, huomioiden samalla perusinfrastruktuureille asetettavat turvallisuusnäkökohdat. Kehitettäessä paikkatietoja keskitetyn ohjauksen keinoin ja hyödynnettäessä niitä verkostomaisesti yhteiskunnan elintärkeissä toiminnoissa, luodaan samalla uusia ja keskittyviä riskitekijöitä.

Selonteossa on tunnistettu näiden riskitekijöiden liittyminen kansalliseen kokonaisturvallisuuteen ja se on ainakin joiltain osin otettu huomioon.

Huoltovarmuuskeskus kiinnittää huomiota siihen, että kokonaisturvallisuuden keskeinen osa on kansallinen huoltovarmuus, jonka tuottamiseen osallistuvat yhä lisääntyvässä määrin erityisesti kriittiseksi luokitellut yritykset. Joiltain osin myös turvallisuusviranomaisten toiminta on joko riippuvaista tai siihen osallistuvat yritykset sekä kolmas sektori. Eräitä esimerkkejä edellä kuvatuista kesknäisriippuvuuksista ovat teletoiminnan viankorjaus, vartiointiliikkeiden toiminta, sairaankuljetus, sairaanhoitopalvelujen tuottaminen, pelastustoimi, valmiuden kohottamiseen liittyvä materiaalien kuljettaminen, merelliset tukitoiminnot, kuten luotsaus, väylänhoito, jäänmurto sekä ilmaliikenteen tukitoiminnot, kuten lennonjohto ja sääpalvelut.

Huoltovarmuuden ja turvallisuusviranomaisten kannalta kriittisten yritysten tarvitseman paikkatiedon sisältö ja saatavuus tulee mahdollistaa samoilla toteutustavoilla kuin varsinaisten vastuuviranomaisten. Tämän vuoksi esitetään rajaavan käsitteen ”turvallisuusviranomaiset” sijasta käytettävän laajempaa käsitettä ”turvallisuustoimijat”.

Paikkatietojen hallintaa tulisi kehittää yhdessä paikkatietojen ja navigoinnin turvallisten teknisten ratkaisujen kanssa. Käytännössä tämä tarkoittaa tiivistä yhteistyötä maa- ja metsätalousministeriön sekä liikenne- ja viestintäministeriön välillä FinnRef- sekä Galileon PRS- ja CS HA-palvelujen kehittämisen ja käytön synkronoimiseksi.

HUOLTOVARMUUSKESKUS
Pohjoinen Makasiinikatu 7A, 00130 Helsinki • Puhelin 02950 510 00 • Fax 09 260 9584
www.huoltovarmuus.fi • etunimi.sukunimi@nesa.fi • Y-tunnus 02024196 • Kotipaikka HELSINKI

Paikkatietojen saatavuus tulee ottaa huomioon myös vakavien häiriötilanteiden ja poikkeusolojen näkökulmasta. Laajalti verkostoituneen tietoekosysteemin ja siihen tukeutuvien kansallisesti kriittisen järjestelmien toiminta tulee varmistaa kaikissa oloissa valtioneuvoston huoltovarmuuden tavoitteiden mukaisesti (VNp 857/2013, uusi päätös valmisteilla). Tämä edellyttää tietoekosysteemiin ulottuvaa riskienhallintaa, tiedonvaihdon systemaattista varmistamista, joidenkin tietoaineistojen säilyttämistä Suomessa sekä tietoaineistojen hyödyntämisen kansallisia ratkaisuja ja osaamista.